

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ

تاریخ هنر جهان

پایه یازدهم و دوازدهم

دوره دوم متوسطه

رشته‌های نمایش، سینما، نقاشی، گرافیک

زمینه خدمات

شاخه آموزش فنی و حرفه‌ای

شماره درس ۳۴۳۳

ریاضی، محمدرضا	۷۰۹
تاریخ هنر جهان / مؤلف: محمدرضا ریاضی. - تهران: شرکت چاپ و نشر کتاب‌های درسی ایران.	ت ۹۲۴/ر
۱۴۰ ص. - مصور. - (شاخه آموزش فنی و حرفه‌ای؛ شماره درس ۳۴۳۳)	
متون درسی رشته‌های نمایش، سینما، نقاشی، گرافیک، زمینه خدمات.	
برنامه‌ریزی و نظارت، بررسی و تصویب محتوا: کمیسیون برنامه‌ریزی و تألیف کتاب‌های درسی رشته‌های هنر	
دفتر تألیف کتاب‌های درسی فنی و حرفه‌ای و کاردانش وزارت آموزش و پرورش.	
۱. هنر- تاریخ. الف. ایران. وزارت آموزش و پرورش. دفتر تألیف کتاب‌های درسی فنی و حرفه‌ای و کاردانش.	
ب. عنوان. ج. فروست.	

همکاران محترم و دانش آموزان عزیز :

پیشنهادها و نظرهای خود را درباره محتوای این کتاب به نشانی
تهران - صندوق پستی شماره ۴۸۷۴/۱۵ دفتر تألیف کتاب های درسی
فنی و حرفه ای و کاردانش، ارسال فرمایند.

پیام نگار (ایمیل) info@tvoccd.scd.ir
وب گاه (وب سایت) www.tvoccd.sch.ir

اعتبار بخشی کتاب تاریخ هنر جهان در سال های ۱۳۹۰ و ۱۳۹۱ به شکل سراسری صورت گرفت. در این
اعتبار بخشی نتایج به دست آمده از پرسش نامه های هنرآموزان، هنرجویان و حاشیه نویسی کتاب استخراج و جمع بندی شد.
اصلاح و بازنویسی دوباره کتاب توسط محمدرضا ریاضی، زهره نهاردانی، بشری گل بخش، معصومه سالاری، محبوبه
زرین قلم و عبدالصادق خاک نژاد در بهمن ماه ۱۳۹۱ انجام شد.

وزارت آموزش و پرورش
سازمان پژوهش و برنامه ریزی آموزشی

نام کتاب :	تاریخ هنر جهان - ۲۱۱۶۴۲ - ۲۱۲۶۴۲
پدیدآورنده :	سازمان پژوهش و برنامه ریزی آموزشی
مدیریت برنامه ریزی درسی و تألیف :	دفتر تألیف کتاب های درسی فنی و حرفه ای و کاردانش
شناسه افزوده برنامه ریزی و تألیف :	مژگان اصلانی، خدیجه بختیاری، فاطمه صنعتی، بشری گل بخش و همایون موسوی (اعضای شورای برنامه ریزی) محمدرضا ریاضی (مؤلف)
مدیریت آماده سازی هنری :	اداره کل نظارت بر نشر و توزیع مواد آموزشی
شناسه افزوده آماده سازی :	زهره بهشتی شیرازی (صفحه آرا) - مریم کیوان (طراح جلد)
نشانی سازمان :	تهران : خیابان ایرانشهر شمالی - ساختمان شماره ۴ آموزش و پرورش (شهید موسوی) تلفن : ۸۸۸۳۱۱۶۱-۹، دورنگار : ۸۸۳۰۹۲۶۶، کد پستی : ۱۵۸۴۷۴۷۳۵۹
ناشر :	وب گاه : www.irtextbook.ir و www.chap.sch.ir
چاپخانه :	شرکت چاپ و نشر کتاب های درسی ایران : تهران - کیلومتر ۱۷ جاده مخصوص کرج - خیابان ۶۱ (داروپخش) تلفن : ۴۴۹۸۵۱۶۱-۵، دورنگار : ۴۴۹۸۵۱۶۰، صندوق پستی : ۱۳۹-۳۷۵۱۵
سال انتشار و نوبت چاپ :	شرکت چاپ و نشر کتاب های درسی ایران «سهامی خاص» چاپ دوم ۱۳۹۷

کلیه حقوق مادی و معنوی این کتاب متعلق به سازمان پژوهش و برنامه ریزی آموزشی وزارت آموزش
و پرورش است و هرگونه استفاده از کتاب و اجزای آن به صورت چاپی و الکترونیکی و ارائه در
پایگاه های مجازی، نمایش، اقتباس، تلخیص، تبدیل، ترجمه، عکس برداری، نقاشی، تهیه فیلم و
تکتیر به هر شکل و نوع بدون کسب مجوز ممنوع است و متخلفان تحت پیگرد قانونی قرار می گیرند.

اساس همهٔ شکستها و پیروزی‌ها از خود آدم شروع می‌شود. انسان اساس پیروزی
است و اساس شکست است. باور انسان اساس تمام امور است.
امام خمینی (ره)

فهرست مطالب

۲۲	● ۶-۲- هنر بابلی	۱	مقدمه
		۲	۱- چیستی هنر
۲۶	فصل سوم : هنر مصر	۳	۲- تاریخ هنر
۲۷	۱- طبیعت و تاریخ		
۲۷	۲- میراث هنر مصر	۴	فصل اول : آغاز هنر
۲۸	۳- تاریخ هنر سلسله‌های مصر	۵	۱- هنر در دورهٔ پارینه سنگی
۲۸	● سلسله‌های اولیه	۷	۲- هنر دورهٔ نوسنگی یا روستا نشینی
۲۸	● سلسله‌های قدیم	۸	● هنر نوسنگی در آسیا
۳۰	● سلسله‌های میانی و جدید	۹	● هنر نوسنگی در اروپا
		۱۰	● دورهٔ نوسنگی در دیگر قاره‌ها
۳۳	فصل چهارم : هنر اژه و یونان	۱۰	۳- هنر بدوی یا ابتدایی
۳۴	۱- هنر اژه‌ای	۱۲	● هنر آفریقایی
۳۵	۲- هنر یونان	۱۲	● هنر اقیانوسیه (استرالیا)
۳۵	● سرزمین و مردم یونان	۱۳	● هنر سرخپوستان آمریکای شمالی
۳۵	● شیوه یا دوره‌های هنر یونان	۱۴	● اسکیموها
۳۵	● دورهٔ شیوه هندسی		
۳۶	● دورهٔ باستانی	۱۶	فصل دوم : هنر میانرودان (بین النهرین)
۳۷	● دورهٔ کلاسیک	۱۷	۱- تاریخ مردم میانرودان
۴۰	● دورهٔ هلنی	۱۷	۲- هنر میانرودان
		۱۷	● دورهٔ پیش از سومر یا پیش از سلسله‌ها
۴۴	فصل پنجم : اتروسک و روم باستان	۱۸	● هنر سومر
۴۵	۱- اتروسک	۲۰	● هنر اکد
۴۷	۲- روم باستان	۲۰	● هنر دورهٔ سومر نو
۴۷	● تاریخ و سرزمین روم	۲۱	● هنر آشوری

	فصل نهم : هنر قاره آمریکا، از آغاز تا	۴۷	● هنر روم
۷۸	سده ۱۶ میلادی	۴۸	● معماری
۷۹	۱- اولمک	۴۹	● تندیس سازی
۷۹	۲- مایا	۵۰	● نقوش برجسته
۸۰	۳- تئوتیو آکان	۵۰	● نقاشی
۸۱	۴- تولتک	۵۱	● موزائیک
۸۱	۵- آزتک		
۸۱	۶- اینکا	۵۳	فصل ششم : هنر هند
		۵۴	۱- سرزمین هند
۸۳	فصل دهم : هنر اسلامی	۵۴	۲- خصوصیات هنر هند
۸۴	شکل گیری هنر اسلامی	۵۵	۳- تمدن دره سند
۸۵	● ویژگی های هنر اسلامی	۵۶	۴- هنر هند در دوره بودایی
۸۶	۱- معماری اسلامی	۵۶	● دوره مئوریا
۸۸	۲- خوشنویسی	۵۷	● دوره های شونگا و آندرا
۸۸	۳- کتاب آرابی	۵۸	● دوره کوشان
۸۹	۴- نگارگری (نقاشی)	۵۸	● دوره گوپتا
۹۱	۵- سفالگری	۵۹	۵- هنر هند در دوره های متأخر (دوره هندو)
۹۲	۶- فلز کاری		
۹۳	۷- شیشه گری	۶۱	فصل هفتم : هنر چین
۹۳	۸- پارچه بافی	۶۲	۱- تاریخ و سیر هنر چین
۹۴	۹- قالی بافی	۶۳	۲- هنرهای چین
		۶۳	● خوشنویسی و نقاشی
۹۷	فصل یازدهم : صدر مسیحیت و بیزانس	۶۵	● معماری
۹۸	هنر مسیحی	۶۶	● تندیس سازی
۹۸	۱- هنر صدر مسیحیت	۶۷	● سفال گری
۹۹	۲- هنر بیزانس (هنر مسیحی روم شرقی)	۶۷	● فلز کاری
۹۹	● نخستین عصر طلایی		
۱۰۱	● دومین عصر طلایی	۶۹	فصل هشتم : هنر ژاپن
۱۰۱	● سومین عصر طلایی	۷۰	۱- تاریخ و ویژگی هنرهای ژاپن
		۷۱	۲- تندیس سازی
۱۰۴	فصل دوازدهم : هنر اروپای غربی قرون وسطا	۷۲	۳- معماری
۱۰۴	۱- هنر قرون وسطای پیشین	۷۳	۴- نقاشی

۱۲۵	● رماتیسیسم	۱۰۵	۲- رومانسک (هنر رومی وار)
۱۲۵	● رتالیسم	۱۰۷	۳- گوتیک
۱۲۶	۴- دیگر نقاشان (بدون مکتب)	۱۰۷	● معماری گوتیک
	۵- امپرسیونیست و جریان‌های تأثیرگذار	۱۰۹	● نور و شیشه
۱۲۶	اواخر قرن ۱۹	۱۰۹	● تندیس‌سازی و حجاری
۱۲۸	۶- سمبولیسم (نمادگرایی)	۱۱۰	● نقاشی
۱۳۰	فصل پانزدهم : هنر قرن بیستم		فصل سیزدهم : هنر رنسانس (تجدید حیات یا نوزایی)
۱۳۱	۱- معماری قرن بیستم	۱۱۲	۱- تعریف رنسانس
۱۳۱	۲- جنبش‌های هنری قرن بیستم	۱۱۲	۲- ویژگی‌های هنر دوره رنسانس
۱۳۱	● فوویسم و اکسپرسیونیسم	۱۱۳	۳- علل شکل‌گیری دوره رنسانس
۱۳۲	● کوبیسم و فوتوریسم	۱۱۳	۴- معماری دوره رنسانس
۱۳۳	● دادائیسم و سورتالیسم	۱۱۳	۵- نقاشی و تندیس‌سازی دوره رنسانس
۱۳۴	● آبستره (هنر انتزاعی)	۱۱۵	۶- منریسم (شیوه‌گری)
۱۳۵	● نتورتالیسم (واقع‌گرایی نو)	۱۱۸	
	● اکسپرسیونیسم انتزاعی (هیجان‌نمایی انتزاعی)		فصل چهاردهم : هنر اروپای بعد از رنسانس تا قرن بیستم
۱۳۶	● هنر پاپ (هنر همگانی یا هنر مصرف‌گرایی)	۱۲۰	۱- باروک
۱۳۶	● هنر مینیمال و هنر مفهومی	۱۲۱	۲- روکوکو
۱۳۷	● پست‌مدرنیسم (بعد از مدرنیسم)	۱۲۳	۳- هنر در سده‌های ۱۸ و ۱۹ میلادی
۱۴۰	فهرست منابع	۱۲۴	● نئوکلاسیسیسم

مقدمه

کتاب تاریخ هنر جهان پس از گذشت بیش از بیست سال و گردآوری نظرات هنرآموزان و دانش‌آموزان رشته‌های هنری در حال حاضر با رویکردی جدید و ساختاری نو بار دیگر تألیف شده است. در کتاب جدید تلاش شده است تا همه هنرها و یا حداقل برجسته‌ترین هنرها در دوره‌های مختلف به هنرجویان معرفی شوند تا هنرجویان رشته‌های مختلف هنری ارتباط این درس را با دیگر دروس رشته خود بیشتر درک نمایند.

در این کتاب از تصاویر فراوان رنگی و با کیفیت برای بالا بردن سطح کیفی آموزش بهره گرفته شده است. ساختار محتوای کتاب در ۱۵ فصل قرار دارد که هر فصل مربوط به دوره تاریخی و مکانی خاصی می‌باشد. سیر و تسلسل تاریخی در همه فصل‌ها رعایت شده و برای حفظ روند و تداوم رشد هنر در اروپا و ... فصل صدر مسیحیت پس از فصل هنر اسلامی قرار گرفته است. ویژگی‌های فرهنگ و تمدن و آثار هنری در هر دوره شرح داده شده است تا هنرجویان ارتباط میان آنها را بیشتر و ژرف‌تر درک کرده و از مطالعه آنها لذت ببرند.

سخنی با هنرآموزان

هنرآموز گرامی، در ابتدای محتوای کتاب دو مطلب با عنوان چستی هنر و تاریخ هنر آمده است که برای آمادگی ذهنی و ورود به بحث تاریخ هنر نوشته شده است. نمایش تصاویر رنگی آثار بر روی پرده سفید هنگام تدریس تاریخ هنر درس را برای هنرجویان جذاب‌تر و یادگیری را پایدارتر می‌نماید. پرسش ابتدای درس برای درگیر شدن ذهن هنرجویان با موضوع بسیار مناسب است همچنین پرسش در پایان درس برای یادآوری آنچه آموخته‌اند ضروری است. این پرسش‌ها می‌تواند به عنوان نمرات مستمر هنرجویان باشد. شما می‌توانید هنرجویان را در گروه‌هایی چند نفره برای مطالعه بیشتر در زمینه موضوع انتخابی خودشان از تاریخ هنر راهنمایی کنید تا با انجام پژوهش خلاصه‌ای از آن را نیز در کلاس برای دیگر هم‌کلاسی‌های خود ارائه کنند. بازدید از موزه‌ها و بررسی آثار هنری تاریخی برای هنرجویان جذابیت بسیاری دارد که همزمان می‌توانید گزارش بازدیدها را نیز از آنها بخواهید. برخی فصل‌های این کتاب محتوای کمتری دارند و برخی حجم مطالب آنها بیشتر است بنابراین می‌توانید برخی از آنها را در یک جلسه و برخی را در دو جلسه تدریس نمایید. از آنجایی که این درس به صورت مشترک در رشته‌های مختلف هنری مانند نقاشی، صنایع دستی، گرافیک، طراحی و دوخت و ... تدریس می‌شود و زمان آن در هفته ۲ ساعت آموزشی بوده و

نیز گستردگی مباحث فراوان است، امکان دسته‌بندی محتوا به صورت رشته‌ای در این کتاب نبود. از طرفی در برخی از دوره‌ها و تمدن‌ها آثاری از برخی رشته‌های مذکور موجود نیست (تصاویر متعدد و مناسب) بنابراین پیشنهاد می‌گردد شما هنرآموز گرامی با توجه به رشته هنرجویان مثال‌ها و توضیحات خود را بر روی شواهد مرتبط متمرکز نمایید. برای مثال در رشته طراحی و دوخت به نوع پوشش‌ها و تزئینات روی آنها که در نقش برجسته و مجسمه‌ها هستند اشاره نمایید. هنگام ارزشیابی پایانی تلاش نمایید تا سؤال‌ها براساس اهداف رفتاری ابتدای فصل‌ها متناسب با طبقه آنها طراحی شود.

سخنی با هنرجویان

هنرجوی عزیز مطالعه تاریخ هنر جهان گذشته از آنکه شما را با انواع دیدگاه‌ها، فرهنگ‌ها و مکاتب گوناگون بشری و هنری آشنا می‌کند، تنوع رنگ‌ها و فرم‌ها نیز برایتان بسیار لذت‌بخش خواهد بود. تلاش کنید تا در کلاس فعال بوده و با دیدن هر تصویر و دقت در آن چنانچه در ذهن شما سؤالی نقش می‌بندد از هنرآموز خود پرسید. حضور با علاقه شما در بازدیدهای گروهی و پژوهشی، اطلاعات علمی – هنری شما را افزایش می‌دهد. سیر تحول هنرها را در این کتاب در مناطق مختلف جهان مشاهده خواهید کرد که این امر گویی شما را به سفری مجازی دور دنیا و دیدار با فرهنگ‌های مختلف می‌برد.